

Innovative approaches to spiritual education in the Japanese education system: traditions and modern methods

Odiljon JAKBAROV¹

Namangan State Technical University

ARTICLE INFO

Article history:

Received February 2025
Received in revised form
15 February 2025
Accepted 15 March 2025
Available online
25 April 2025

Keywords:

spiritual education,
Japanese education system,
traditions,
modern approaches,
Uzbekistan,
innovation,
educational policy,
moral values,
comparative analysis,
integration.

ABSTRACT

This article examines the innovative approach to spiritual education in the Japanese education system, focusing on the harmony between traditional and modern methods. The experience of Japan in fostering spiritual and moral values within its education system is compared to that of Uzbekistan. The study employs historical-analytical, comparative, and statistical methods to identify factors influencing the effectiveness of spiritual education. The findings highlight beneficial aspects for Uzbekistan in integrating traditional Japanese values with modern technologies. The article concludes with recommendations for improving educational policy.

2181-1415/© 2025 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol6-iss2-pp50-54>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Yaponiya ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyani innovatsion tashkil etish: an'analar va zamonaviy yondashuvlar

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

ma'naviy tarbiya,
Yaponiya ta'lim tizimi,
an'analar,
zamonaviy yondashuvlar,
O'zbekiston,
innovatsiya,
ta'lim siyosati,
axloqiy qadriyatlar,
solishtirma tahlil,
integratsiya.

Ushbu maqolada Yaponiya ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyaning innovatsion tashkil etilishi, an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarning uyg'unligi tadqiq qilinadi. Yaponiyaning ta'lim tizimida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishdagi tajribasi O'zbekiston ta'lim tizimi bilan solishtiriladi. Tadqiqotda tarixiy-tahliliy, solishtirma va statistik usullar qo'llanilib, ma'naviy tarbiyaning samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar aniqlandi. Natijalar Yaponiyadagi an'anaviy qadriyatlarni zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiya qilishning O'zbekiston uchun foydali jihatlarini ko'rsatadi. Maqolada ta'lim siyosatini takomillashtirish bo'yicha takliflar berilgan.

¹ Acting Professor, Namangan State Technical University. E-mail: JakbarovOdiljon@gmail.com

Инновационная организация нравственного воспитания в системе образования Японии: традиции и современные подходы

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

Нравственное воспитание, система образования Японии, традиции, современные подходы, Узбекистан, инновации, образовательная политика, этические ценности, сравнительный анализ, интеграция.

В данной статье исследуется инновационная организация нравственного воспитания в системе образования Японии с акцентом на гармонию традиционных и современных подходов. Опыт Японии в формировании морально-этических ценностей в образовательной системе сравнивается с системой образования Узбекистана. В исследовании применяются историко-аналитический, сравнительный и статистический методы для выявления факторов, влияющих на эффективность нравственного воспитания. Результаты подчеркивают преимущества интеграции традиционных ценностей с современными технологиями для Узбекистана на примере Японии. Предлагаются рекомендации по совершенствованию образовательной политики.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va ma'naviy-axloqiy tarbiyani kuchaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. So'nggi yillarda ushbu sohada qator islohotlar amalga oshirildi, xususan, yoshlarni milliy qadriyatlar va umuminsoniy g'oyalar asosida tarbiyalashga e'tibor kuchaytirildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmonida "oliy ta'limda ma'naviy-axloqiy mazmunni kuchaytirish, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash" vazifasi qo'yilgan.

Shuningdek, Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 2-dekabrdagi 762-son qarorida Toshkent shahrida "Yaponiya raqamli universiteti"ni tashkil etish to'g'risida aytib o'tilgan bo'lib, unda "ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish va Yaponiyaning yetakchi oliy ta'lim muassasalari bilan uzoq muddatli aloqalarni rivojlantirish" maqsad qilingan. Bu qaror O'zbekistonda Yaponiya ta'lim tizimi tajribasini o'rganish va qo'llashga qiziqish ortayotganini ko'rsatadi. Ushbu maqola Yaponiya ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyaning innovatsion tashkil etilishini tahlil qilishga bag'ishlanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Yaponiya ta'lim tizimida ma'naviy tarbiya masalasi ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Yaponiyalik ta'limshunos T.Okada [1] (2018) o'z ishida "Yaponiyada ma'naviy tarbiya konfutsiylik an'analarga asoslanadi va umumiy jamoat manfaatini shaxsiy manfaatdan ustun qo'yishga o'rgatadi" deb ta'kidlaydi. Uning fikricha, bu yondashuv zamonaviy ta'limda ham saqlanib, talabalarda mas'uliyat va ijtimoiy birdamlik hissini shakllantiradi.

Amerikalik pedagog Dj. Lyuis [2] (2020) "Moral Education in Japan: Values and Modernity" kitobida "Yaponiyada ma'naviy tarbiya o'quv rejalariga integratsiya qilingan bo'lib, bu jarayonda texnologiyalardan foydalanish kuchaytirilmoqda" deb yozadi. U ta'limda axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish uchun raqamli vositalardan foydalanishning samaraliligiga urg'u beradi.

O'zbekistonlik olim A. Rahmatullayev [3] (2021) "Ta'limda ma'naviy tarbiya: milliy va xalqaro tajriba" maqolasida "Yaponiya tajribasi O'zbekiston uchun qimmatlidir, chunki u an'anaviy qadriyatlarni zamonaviylashtirishda muvozanatga erishgan" degan fikrni bildiradi. Shuningdek, Rossiyalik tadqiqotchi Ye.V.Ivanova [4] (2019) "Yaponiyada ma'naviy tarbiyaning asosiy maqsadi – shaxsning ijtimoiy muhitga moslashuvi va unda faol ishtirok etishi" deb yozadi. U buning uchun maktablarda maxsus "axloq" darslari tashkil qilinishini misol qiladi.

Nemis olimi K.Shmidt [5] (2022) esa "Yaponiyada ma'naviy tarbiya innovatsiyalar bilan bog'liq bo'lib, ekologik ong va global fuqarolikni shakllantirishga xizmat qiladi" degan xulosaga keladi. Ushbu tadqiqotlar ma'naviy tarbiyaning Yaponiyadagi o'ziga xos jihatlarini ochib beradi va O'zbekiston uchun qo'llanish imkoniyatlarini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

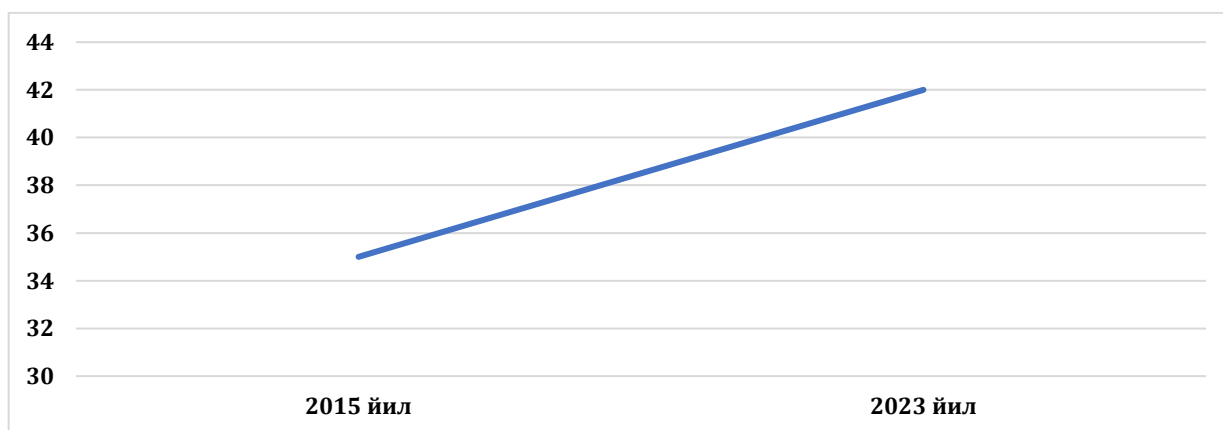
Tadqiqotda tarixiy-tahliliy, solishtirma va statistik usullar qo'llanildi. Yaponiya va O'zbekiston ta'lim tizimlarida ma'naviy tarbiyaning tashkil etilishi tarixiy kontekstda o'rganildi. Solishtirma usul orqali ikki mamlakatning ta'lim siyosati, o'quv dasturlari va amaliy yondashuvlari tahlil qilindi. Statistik ma'lumotlar Yaponiyaning "MEXT" (Ta'lim, madaniyat, sport, fan va texnologiyalar vazirligi) va O'zbekiston Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi hisobotlari tahlili asosida shakllantirilgan.

Tadqiqot jarayonida quyidagi jadval va grafiklar ishlab chiqildi:

1-jadval.

Yaponiya va O'zbekistonda ma'naviy tarbiya elementlarining solishtirmasi

Element	Yaponiya	O'zbekiston
Asosiy maqsad	Jamoaviy birdamlik, axloq	Vatanparvarlik, milliy qadriyatlar
O'quv rejasidagi o'rin	"Axloq" fani (haftasiga 1 soat)	Ma'naviy-ma'rifiy soatlar
Texnologiyalardan foydalanish	Yuqori (raqamli platformalar)	O'rtacha (an'anaviy usullar)
An'analar integratsiyasi	Konfutsiylik, sintoizm	Milliy urf-odatlar

**1-grafik. Yaponiyada ma'naviy tarbiyaga ajratilgan soatlar
(2015–2023 – 2015-yilda 35 soat, 2023-yilda 42 soatgacha o'sgan.)**

Ushbu usullar ma'naviy tarbiyaning ikki mamlakatdagi o'ziga xos jihatlarini aniqlash va ularning samaradorligini baholash imkonini berdi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Yaponiyada ma'naviy tarbiya konfutsiylik va sintoizm an'alariga asoslanadi, bu esa talabalarda jamoaviy mas'uliyat va ijtimoiy moslashuvni shakllantiradi. "Axloq" fani o'quv rejasiga kiritilgan bo'lib, unda ekologik ong, inson huquqlari va global fuqarolik kabi zamonaviy mavzular ham o'rgatiladi. Raqamli texnologiyalar, masalan, interaktiv platformalar va virtual simulyatsiyalar orqali bu jarayon yanada samarali bo'lmoqda. MEXT ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda ma'naviy tarbiyaga ajratilgan soatlar 20 foizga oshgan, bu talabalarning ijtimoiy faolligiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

O'zbekistonda esa ma'naviy tarbiya milliy qadriyatlar va vatanparvarlikka asoslanadi. Maktablarda "Ma'naviyat asoslari" darslari va ma'rifiy soatlar o'tkaziladi, lekin texnologiyalardan foydalanish darajasi Yaponiyaga nisbatan past. 2022-yilda O'zbekistonda 500 dan ortiq maktabda raqamli ta'lim platformalari joriy qilingan bo'lsa-da, ular asosan fanlarni o'qitishga yo'naltirilgan, ma'naviy tarbiya esa an'anaviy usullarga tayanadi.

Solishtirma tahlil shuni ko'rsatadiki, Yaponiyada an'alar va innovatsiyalar muvozanati samarali yo'lga qo'yilgan, O'zbekistonda esa bu jarayon takomillashtirishni talab qiladi. Yaponiya tajribasining O'zbekiston uchun eng muhim saboqlaridan biri – ma'naviy tarbiyani raqamli vositalar bilan boyitish imkoniyatidir.

XULOSA

Yaponiya ta'lim tizimida ma'naviy tarbiya an'anaviy qadriyatlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirishda muhim yutuqlarga erishgan. O'zbekiston esa milliy qadriyatlarga asoslangan ma'naviy tarbiyani rivojlantirishda katta muvaffaqiyatlar qo'lga kiritdi. Ikki mamlakat tajribasini umumlashtirgan holda quyidagi takliflar beriladi:

1. O'zbekistonda ma'naviy tarbiya darslariga raqamli platformalarni joriy qilish (Yaponiya misolidagidek).

2. Yaponiyadagi "Axloq" fani tajribasidan kelib chiqib, O'zbekistonda maxsus o'quv dasturi ishlab chiqish.

3. Ikki mamlakat o'rtasida ta'lim sohasida o'qituvchilar va talabalar almashinuvini kengaytirish.

Ushbu choralar O'zbekiston ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyani yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Okada T. (2018). Moral Education in Japanese Schools. Tokyo: Japan Press.
2. Lyuis Dj. (2020). Moral Education in Japan: Values and Modernity. New York: Routledge.
3. Rahmatullayev A. (2021). Ta'limda ma'naviy tarbiya: milliy va xalqaro tajriba. Toshkent: "Fan va texnologiya".
4. Ivanova Ye.V. (2019). Ma'naviy tarbiya va Yaponiya ta'lim tizimi. Moskva: Pedagogika.
5. Shmidt K. (2022). Innovative Approaches to Moral Education in Japan. Berlin: Springer.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi PF-5847-son Farmoni.
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 2 dekabrdagi 762-son Qarori.

8. MEXT (2023). Annual Report on Education in Japan. Tokyo: Ministry of Education.
9. Abdullayev Sh. (2020). O'zbekistonda ta'lim islohotlari. Toshkent: "O'zbekiston".
10. Kimura X. (2017). Tradition and Innovation in Japanese Education. Osaka: Osaka University Press.
11. Yusuf R. (2022). Ta'limda innovatsiyalar: xalqaro tajriba. Toshkent: "Ma'naviyat".
12. Sato M. (2019). Moral Values in Modern Japanese Society. Kyoto: Kyoto Press.
13. Jakbarov O.O. Ma'naviy tarbiyaning falsafiy asoslari: yaroniyaning global redagogikaga qo'shgan hissi, «Qurilish va ta'lim ilmiy jurnali» ilmiy-texnik jurnali. 2024 yil. 12-son.68-72 b.
14. Jakbarov O.O. Elektron ta'lim platformalari ma'naviy tarbiya vositasi sifatida: yaroniya innovatsiyalari orqali tashkil yetish mexanizmlari, Inter education&global Study ilmiy-nazariy va metodik jurnali. 2025 yil 1(1)-son. Buxoro. 97-103-b.
15. Jakbarov O.O. Ma'naviyat ta'lim dasturlarida talabalar ishtirokini kengaytirish strategiyasi, Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar ilmiy jurnali. 2025 yil. 1-son. 431-436-b.